



Warszawa, 28-02-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.815.9.2024.DB

Pan

Łukasz Krasoń

**Pełnomocnik Rządu ds. Osób
Niepełnosprawnych**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze!

W lutym tego roku mijają dwa lata od zbrojnej napaści Rosji na Ukrainę. Przez ten czas do Polski trafiło wielu obywateli Ukrainy uciekających przed trwającą w ich kraju wojną. Część z nich stanowią osoby z niepełnosprawnością, które w dalszym ciągu przebywają na terenie Polski. Doceniając w pełni dotychczasowe inicjatywy na rzecz niepełnosprawnych osób uchodźczych, pragnąłbym zwrócić uwagę na konieczność pochylenia się nad **systemowymi rozwiązaniami na rzecz zapewnienia dostępności komunikacyjno-informacyjnej dla uchodźców z Ukrainy z niepełnosprawnością słuchu.**

Należy bowiem wskazać, że ta konkretna grupa osób z niepełnosprawnościami jest szczególnie narażona na dyskryminację – zarówno z powodu samego faktu niepełnosprawności, jak i jej rodzaju, co wiąże się często również z nieposługiwaniem się językami fonicznymi (językiem polskim, ukraińskim czy angielskim). W związku z tym potrzeba zapewnienia wsparcia tej grupie osób jest znacząca i powinna zostać zaspokojona w sposób kompleksowy.

Według wiedzy Rzecznika Praw Obywatelskich Polski Związek Głuchych uruchomił usługę Wideotłumacza Ukraińskiego Języka Migowego, która była finansowana ze środków publicznych¹. Na stronie wskazanej organizacji zamieszczono również informację w ukraińskim języku migowym o przysługujących uprawnieniach oraz wskazano dedykowany adres mailowy do kontaktu². Jednocześnie do Rzecznika wpływają wnioski, które wskazują na to, że działalność prywatnego przedsiębiorstwa, które dotychczas świadczyło usługi tłumaczenia na ukraiński język migowy w systemie 24-godzinny finansowane najpierw ze środków prywatnych, a następnie z funduszy jednej z międzynarodowych fundacji, ze względu na wygaśnięcie porozumień o współpracy może być zagrożona, mimo że wydaje się w pewnym stopniu wypełniać lukę w systemie wsparcia Głuchych Ukraińców. Powyższe ustalenia wskazują, że aktualnie brak jest systemowych rozwiązań dotyczących pomocy głuchym uchodźcom z Ukrainy.

Należy zaznaczyć, że obowiązek wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwienia im pełnego uczestnictwa we wszystkich sferach życia potwierdza ratyfikowana przez Polskę Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.). Zgodnie z art. 9 ust. 2 lit. e Konwencji, władze publiczne są zobowiązane do podjęcia odpowiednich środków w celu m.in. zapewnienia różnych form pomocy i pośrednictwa ze strony innych osób lub zwierząt, w tym przewodników, lektorów i profesjonalnych tłumaczy języka migowego, w celu ułatwienia dostępu do ogólnodostępnych budynków i innych obiektów publicznych.

Obecnie kwestie dostępności informacyjno-komunikacyjnej regulują przepisy ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2023 r. poz. 20, t.j.; dalej: „ustawa o języku migowym”) oraz ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2022 r. poz. 2240, t.j.; dalej: „ustawa o dostępności”). Z kolei wymagania związane z dostępnością cyfrową zostały uregulowane w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1440, t.j.).

¹ Zgodnie z danymi opublikowanymi na stronie PZG miałyby to być umowa nr ZZO/000795/07/D z dnia 25 stycznia 2022 r. zawarta z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (źródło: <https://tiny.pl/dq71z> [dostęp: 16 lutego 2024 r.]).

² Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie PZG pod adresem: <https://www.pzg.org.pl/pomoc-ukrainie/> [dostęp: 16 lutego 2024 r.].

W wyżej wspomnianych aktach prawnych został sformułowany obowiązek zapewnienia przez podmioty publiczne obsługi osób ze szczególnymi potrzebami z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się (m.in. kontakt poprzez pocztę elektroniczną, wiadomości tekstowe w tym w formie wiadomości SMS, MMS czy komunikatorów internetowych, komunikację audiowizualną czy też strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami) lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu on-line do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje (art. 6 pkt 3 ustawy o zapewnianiu dostępności), zapewnienia przez organy zobowiązane możliwości korzystania przez osoby uprawnione z pomocy wybranego tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika (art. 10 ust. 1 ustawy o języku migowym) oraz zapewnienie przez organy administracji publicznej (na określonych zasadach) dostępu do świadczenia usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN. Wydaje się zatem, że istnieje luka dotycząca możliwości żądania przez osobę z niepełnosprawnością słuchu zapewnienia jej usługi tłumaczenia na ukraiński język migowy w kontaktach z organami administracji publicznej i innymi podmiotami publicznymi, np. placówkami ochrony zdrowia.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1058, t.j.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o wyjaśnienie, czy obecnie głusi uchodźcy z Ukrainy mają możliwość skorzystania z tłumaczenia na ukraiński język migowy w kontaktach z podmiotami publicznymi i jakiego rodzaju podmioty świadczą takie usługi i w jakiej formie. Jeśli takie możliwości nie są dostępne, będę zobowiązany za wskazanie, czy toczą się lub planowane są prace nad systemowym rozwiązaniem problemu komunikacji podmiotów publicznych z cudzoziemcami z niepełnosprawnością słuchu oraz czy dysponuje Pan Minister analizami dotyczącymi tego problemu. W zakresie zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich pozostają również dane dotyczące działalności Wideotłumacza Ukraińskiego Języka Migowego, tj. m.in. liczby zrealizowanych tłumaczeń.

Łączę wyrazy szacunku

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/